

MILJØKARTLEGGING I STATSBYGG 2004

Det er i perioden mars til september gjennomført en miljøkartlegging i Statsbygg. Dette notatet beskriver prosessen rundt utviklingen av metoden.

VALG AV METODE

Krav i NS-EN ISO 14001

Statsbygg baserer sitt miljøstyringssystem på kravene i NS-EN ISO 14001. Miljøstandarden NS-EN ISO 14001 krever at en organisasjon som ønsker å etablere et miljøstyringssystem først skal avklare miljøstatus for organisasjonen. I praksis betyr dette å skaffe seg en oversikt over de viktigste miljøpåvirkninger organisasjonen har.

Utfordringen er altså todelt: Først skal man skaffe seg en oversikt over hvordan organisasjonen med sine aktiviteter påvirker det ytre miljøet, deretter skal man avgjøre hvilke av disse som skal regnes som de viktigste.

Oversikten over miljøpåvirkningene er et hjelpemiddel for ledelsen når Statsbyggs satsningsområder innenfor miljøarbeidet skal fastsettes. Det danner også utgangspunktet for resten av miljøstyringssystemet, slik som miljømål, prosedyrer, miljøregnskap og rapporter.

Hvilken metode skal brukes?

NS-EN ISO 14001 angir ikke hvilken metode som skal brukes for å kartlegge miljøstatus.

Organisasjoner og bedrifter som ønsker å innføre et miljøstyringssystem må selv bestemme dette, og metodene som har vært brukt siden standarden ble opprettet har vært svært forskjellige

Metoden som velges er avhengig av størrelsen og kompleksiteten på organisasjonen.

En kartlegging som skal få frem de viktigste miljøpåvirkningene for alle aktivitetene i en organisasjon gir et generelt og forenklet bilde av organisasjonen. Metoden som brukes vil i større eller mindre grad baseres på skjønn. Det er de store linjene og de viktigste fokusområdene man er ute etter og kartleggingen er utgangspunktet for det videre forbedringsarbeidet.

Bakgrunnen for metodevalg

Det har vært viktig for Statsbygg at kartleggingsprosessen er godt dokumentert og at man har benyttet en klart definert metode. Dersom man senere ønsker å revidere oversikten over miljøpåvirkninger er det viktig at man kan forstå hvilke vurderinger som ligger bak resultatet.

Metoden er utviklet av Statsbygg med grunnlag i kartlegging til tilsvarende organisasjoner, blant annet det Svenska Fastighetsverket. Det ble nedsatt egne kartleggingsgrupper for hvert virksomhetsområde. Kartleggingsgruppene bestod av representantene fra prosjektgruppen og andre fagpersoner fra virksomhetsområdet. Metode for kartlegging er justert for å tilpasses hvert virksomhetsområdes egenart. Justeringen er foretatt av kartleggingsgruppene.

KARTLEGGINGSPROSESSEN

Kartleggingsprosessen har vært todelt:

1. Kartlegging

Klarlegging av hvilke prosesser og aktiviteter i de ulike virksomhetsområdene som kan ha miljøpåvirkning. Eksempelvis gjennomgikk man alle aktiviteter i et gjennomsnittlig byggeprosjekt for å finne de aktivitetene som kunne ha miljøpåvirkning. Det ble foretatt undersøkelser om praksis i Statsbygg, for eksempel på våre byggeprosjekter.

2. Vekting

Resultatet av kartleggingen var en liste med mange viktige miljøpåvirkninger, samlet for alle virksomhetsområdene. Det var et behov for å gjennomføre en vekting av disse for å skille mellom viktige og mindre viktige miljøpåvirkninger. Under er et eksempel på en vektingstabell fra Eiendomsforvaltning. Deretter kommer forklaring av de enkelte delene av tabellen.

For hver aktivitet er det gitt poeng i forhold til betydningen av miljøpåvirkning fra denne aktiviteten. 1= liten, 3 = stor

X gir + 10 poeng

X gir - 20 poeng

Poengsum med vekting og justering

AKTIVITET,PRODUKT,ELEMENT	MILJØPÅVIRKNING											JUSTERINGSFAKTOR				
	Klimaendring	Vannforurensning	Støy, støv, lukt	Høyt energiforbruk	Forringelse av naturkvaliteter	Lokalklima	Kulturminner	Høyt material- og ressursforbruk PRODUKSJON	Høyt material- og ressursforbruk DRIFT	Giftige stoffer/kjemikalier	Får 3'er innen to eller flere av AADs fokusområder?	Rutiner/svarsforh old tilskrekkelige per i dag?	Sum 1 (uten vekt)	Sum 2 (med vekt)	TOTAL SUM (med justeringsfaktorer)	Vesentlig miljøaspekt
Aktiviteter under drift og vedlikehold av et bygg	1-3	1-3	1-3	1-3	1-3	1-3	1-3	1-3	1-3	1-3	X	X				X
Overtakelse av nybygg, prøvedrift	2	1	1	3	1	1	2		1	1	X	X	13	32	12	
Løpende drift inkl. utendørsarbeider	3	2	1	3	2	1	2		3	3	X		20	52	62	X
Teknisk service	3	2	1	3	1		1		2	2	X	X	15	41	31	
Planlagt vedlikehold og utskiftninger: Bytte av gulvbelegg/ vinduer/himling, kontrahering av tjenesteleverandører, maling etc.	1	1	1	2			3		3	3	X		14	37	47	
Løpende ombygging: Mindre endringsarbeider. Flytting av lettvegger, mindre ombygging av ventilasjonsanlegg etc.	1	1	1	3	2		3		3	3	X		17	44	54	X
Oppgradering og utvikling av eiendom: Tilbygg, ombygging, fasaderenovering, takbytte etc.	3	2	3	3	3	3	3		3	3	X		26	60	70	X
Omdiskutert tema (interesseorganisasjoner/ media)			X	X			X									
Sum 1	13	9	8	17	9	5	14	0	15	15						
Vekt (AAD fokusområde)	3	3	1	3	2	1	2	2	3	3						
Sum 2	39	27	8	56	23	5	33	0	45	45						
Påvirkningsfaktor %	40	40	30	40	10	10	10	0	80	40	10					
TOTAL SUM	16	11	2	22	2,3	1	3	0	36	18						

Vekting 3 (Sum 1 ganget med 3) gitt til de miljøpåvirkningene som AAD har omtalt som Statsbyggs fokusområder i tildelingsbrev for 2004

Virksomhetsområdets viktigste miljøpåvirkninger får de høyeste poengsummene

Sum 2 multipliseres med en %-sats sett i forhold til miljøpåvirkningens og virksomhetsområdets betydning i forhold til hele Statsbyggs virksomhet (se tabell under)

5 poeng ekstra til de miljøpåvirkningene der Statsbyggs påvirkning har medført fokus i samfunnet

Vurdering av aktivitetene

Vekting	Forklaring
<p>Aktivitetene vurderes i forhold til en rekke miljøpåvirkninger. Poeng summeres horisontalt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimaendring • Utslipp til vann • Støy, støv, lukt • Høyt energiforbruk • Foringelse av naturkvaliteter • Lokalklimatiske effekter • Kulturminner • Høyt ressursforbruk • Gifte stoffer/kjemikalier 	<p>1: Temaet har liten reell eller potensiell påvirkning 2: Temaet har middels reell eller potensiell påvirkning 3: Temaet har stor reell eller potensiell påvirkning</p> <p>Sum for hver aktivitet finnes i vertikal grønn linje</p>
<p>AADs fokusområder</p> <p>Enkelte miljøpåvirkninger får en ekstra vektingsrunde fordi AAD har oppgitt dette som våre fokusområder. Sum 1 ganges med den ekstra vektingssummen</p>	<p>Miljøpåvirkningenes vektet på denne måten:</p> <p>3: Klimaendring, vannforurensning, høyt energiforbruk, høyt ressursforbruk drift og giftige stoffer og kjemikalier</p> <p>2: Foringelse av naturkvaliteter, kulturminner, høyt ressursforbruk produksjon</p> <p>1: Støy, støv, lukt</p>
<p>Justeringsfaktorer</p> <p>Vekting i forhold til mer subjektive forhold. Poengene legges til tidligere poengsummer:</p>	<p>X = poeng</p> <p>Hvis man for en aktivitet har notert 3 poeng for to eller flere av miljøpåvirkningene som er AADs fokusområder, får aktiviteten 10 ekstra poeng</p> <p>Hvis en aktivitet har tilstrekkelig med rutiner/prosedyrer til å sikre at miljøpåvirkningene kun er potensielle, ikke reelle, trekkes 20 poeng fra summen</p>

Miljøpåvirkningene

Tema	Forklaring
<p>Miljøpåvirkningenes poeng summeres vertikalt i tabellen.</p>	<p>Skala 1-3</p> <p>Sum for hver miljøpåvirkning finnes i horisontal grønn linje</p>
<p>Samfunnets interesse</p> <p>Med samfunnet menes organisasjoner, media, lokalsamfunn etc.</p>	<p>X= 5 poeng</p>
<p>Påvirkningsfaktor</p> <p>De ulike virksomhetsområdene har ulik påvirkning på Statsbyggs miljøpåvirkninger. Dette angis som en påvirkningsfaktor i % relatert til hver miljøpåvirkning. Tabellen under viser forholdet mellom virksomhetsområdene ved utregning av påvirkningsfaktor</p>	<p>0-100 %</p>

Påvirkningsfaktor i %

	Klima- endring	Vann- forurens- ning	Støy, støv, lukt	Høyt energi- forbruk	For- ringelse av natur- kvaliteter	Lokal- klima	Kultur- minner	Høyt material- og ressurs- forbruk PRODUK- SJON	Høyt material- og ressurs- forbruk DRIFT	Giftige stoffer/ kjemikalier
U	20	30	10	10	50	50	30	0	0	10
R	40	20	60	50	40	40	30	100	20	50
E	40	50	30	40	10	10	40	0	80	40
SUM	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Fra vektningen får man dermed to poengsummer som viser miljøbetydningen av Statsbyggs:

- miljøpåvirkninger
- aktiviteter, vurderinger eller produkter

Høy poengsum betyr at forholdet er å anse som vesentlig.

Behandling av resultatene fra vektningen

Man har fått et vektingsresultat for hvert virksomhetsområde. Total sum for alle miljøpåvirkningene (grønn horisontal linje i vektningsskjemaet) er summert for virksomhetsområdene samlet for å gi oversikten over de viktigste miljøpåvirkningene til Statsbygg.

Resultatet er gjengitt i tabellen nedenfor.

Miljøpåvirkning	R	U	E	SUM
Giftige stoffer/kjemikalier	24	3	18	45
Høyt energiforbruk	20	4	22	45
Høyt material- og ressursforbruk DRIFT	7	0	36	43
Klimaendring	17	8	16	41
Foringelse av naturkvaliteter	12	24	2,3	38
Foringelse av kulturminner	10	14	13	37
Høyt material- og ressursforbruk PRODUKSJON	28	0	0	28
Lokalklima	4	23	1	28
Vannforurensing	8	5	14	28
Støy, støv, lukt	6	4	2	12
Lokalklima	4	23	1	28
Vannforurensing	8	7	11	27
Støy, støv, lukt	6	4	2	12

Ettersom poengsummene øverst i tabellene er relativt like har Statsbygg valgt å sidestille de seks miljøpåvirkningene med størst poengsum.